

УТВЪРДИЛ:

Валентин Божков

Изпълнителен директор на

Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“

МЕТОДИКА

за провеждане на изпитите за придобиване на правоспособност за управление на МПС (утвърдена със Заповед № РД-08-2/1/03.07.2008 г., изм. със Заповед № РД-08-4/1/13.11.2008 г., изм. и доп. със Заповед № РД-08-2/24.04.2009 г., изм. и доп. със Заповед № РД-08-3/27.08.2009 г., изм. със Заповед № РД-08-1/09.03.2010 г., изм. със Заповед № РД-08-3/29.03.2011 г., изм. и доп. със Заповед № РД-08-4/14.10.2011 г., изм. и доп. със Заповед № РД-08-5/20.10.2011 г., изм. със Заповед № РД-08-6/22.11.2011 г. на изпълнителния директор на Изпълнителна агенция “Автомобилна администрация”)

С тази методика се определя съдържанието на теоретичните и практически изпити за различните категории и оценяването на резултатите от проведените изпити за придобиване на правоспособност за управление на МПС.

ЧАСТ I. ТЕОРЕТИЧНИ ИЗПИТИ

1. Общи положения

1.1. При теоретичните изпити кандидатите за придобиване на правоспособност решават изпитни тестове.

1.2. Тестовите съдържат въпроси върху съдържанието на модула/модулите за теоретично обучение от учебната документация за съответната категория. При изготвяне на тестовите се използват всички въпроси от масивите утвърдени от изпълнителния директор на Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация” по чл. 33 от Наредба № 38.

1.3. Тестовите за провеждане на изпита са на хартиен носител.

1.4. Всеки изпитен въпрос има два, три или четири отговора, от които един, два, три или четири верни. Счита се, че на въпроса е отговорено правилно, когато кандидатът е отбелязал всички верни отговори и не е отбелязал някой от грешните отговори. Относителната тежест на всеки изпитен въпрос е предварително определена, като при оценяването той носи съответно 1, 2 или 3 точки.

1.5. При решаване на изпитните въпроси на хартиен носител се спазват следните правила:

- верният отговор се отбелязва в изпитния тест със знака “X”;
- не се допуска изтриване или зачертаване на погрешно нанесен отговор;
- не се допуска нанасяне на предварителни отбелязвания върху отговорите;
- на въпрос, на който не е отбелязан отговор се счита, че е отговорено неправилно; това не се отнася за въпроси, на които е отбелязано, че се решават само от кандидатите за съответната категория МПС.

2. Съдържание и оценяване на теоретичните изпити

2.1. Съдържание и оценяване на теоретичните изпити за категориите М, А, В, Ткт, Ттб и Ттм, и подкатегиите А1 и В1

2.1.1. Тестове за провеждане на теоретичните изпити за категориите М, А, В, Ткт, Ттб и Ттм и подкатегиите А1 и В1 съдържат въпроси по съдържанието на модулите “Безопасност на движението по пътищата” и “Общо устройство на МПС”.

2.1.2. Всеки изпитен тест съдържа 45 въпроса, разпределени в три изпитни листа, като общият брой на точките е 97.

2.1.3. Въпроси от 1 до 37 са за проверка на общите за категориите знания и се определят съгласно разпределението в Таблица 1.

2.1.4. Въпросите от 38 до 45 са за проверка на специфични за различните категории знания и се определят съгласно разпределението в Таблица 1а.

Таблица 1

Те ма №	Теми/обща част	Бр. въпр. в общата част
1.	Основни понятия	1
2.	Пътищата и улиците, по които се движим	2
3.	Другите участници в движението и особености в управлението на различните видове превозни средства	2
4.	Регулиране на движението	5
5.	Разположение на нерелсовите ППС върху пътя	2
6.	Скорост, дистанция, намаляване на скоростта	2
7.	Маневри	5
8.	Преминаване през	6
9.	Движение по автомагистрала; Автомобилен път	
10.	Спирки на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници; Жилищна зона	1
11.	Специални правила за някои участници в движението	1
12.	Престой, паркиране, МПС спряно поради повреда	3
13.	Неблагоприятно време за пътуване; Годишните сезони и управлението на МПС	1
14.	Организация на пътуването	1
15.	Значение за безопасността на движението на психомоторните функции, бдителността на водача и Съобразяването с действията на другите участници в движението	1
16.	Задължения на водача	1
17.	Административнонаказателна отговорност; Принудителни административни мерки	1
18.	Правила за поведение на водача при пътнотранспортно произшествие	1
19.	Общо устройство на МПС	1
		37

Таблица 1а

	СПЕЦИАЛИЗИРАНА ЧАСТ	Брой въпроси в спец. част
	за категории Ткт, В1, В	2
	за категории А1, А, В1, В	3
	за категории В1, В	3

2.1.5. При теоретичния изпит кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категориите “М”, “Ттб” и “Ттм” решават изпитните въпроси от 1 до 37, като общият брой на точките е 84. Изпитът се счита за успешно положен, когато от

правилни отговори на изпитните въпроси кандидатът има не по-малко от 75 точки. За решаване на изпитния тест се предоставят 40 минути.

2.1.6. При теоретичния изпит кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория „А” и подкатегория „А1” решават изпитните въпроси от 1 до 37 и въпроси 40, 41 и 42, като общият брой на точките е 90. Изпитни въпроси 40, 41 и 42 са във връзка с правата за управление, правилата за движение по автомагистрала и други специфични само за категория „А” и подкатегория „А1” знания. Изпитът се счита за успешно положен, когато от правилните отговори на изпитните въпроси кандидатът има не по-малко от 81 точки. За решаване на изпитния тест се предоставят 40 минути.

2.1.7. При теоретичния изпит кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория „Ткт” решават изпитните въпроси от 1 до 39, като общият брой на точките е 87. Изпитни въпроси 38 и 39 са във връзка с правата за управление, тегленето на повредено МПС, правилата за превоз на товари и други специфични само за категория „Ткт” знания. Изпитът се счита за успешно положен, когато от правилните отговори на изпитните въпроси кандидатът има не по-малко от 78 точки. За решаване на изпитния тест се предоставят 40 минути.

2.1.8. При теоретичния изпит кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория „В” и подкатегория „В1” решават изпитните въпроси от 1 до 45, като общият брой на точките е 97. Въпроси 43, 44 и 45 са във връзка с правата за управление, превоз на деца и други специфични само за категория „В” и подкатегория „В1” знания. Изпитът се счита за успешно положен, когато от правилните отговори на изпитните въпроси кандидатът има не по-малко от 87 точки. За решаване на изпитния тест се предоставят 40 минути.

2.2. Съдържание и оценяване на теоретичните изпити за категория С и подкатегория С1

2.2.1. Тестовите за провеждане на теоретичните изпити за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория С съдържат изпитни въпроси по модулите “Превоз на товари” и “Общо устройство на МПС”. Тестовите съдържат 30 въпроса, разпределени в два изпитни листа по 15 въпроса, като общият брой на точките е 66. Въпросите се определят съгласно разпределението в Таблица 2 и Таблица 3. Изпитът се счита за успешно положен, когато от правилните отговори на изпитните въпроси по модулите “Превоз на товари” и “Общо устройство на МПС” – не по-малко от 57 точки. За решаване на изпитния тест се предоставят 30 минути.

2.2.2. Когато кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория “С” притежават правоспособност за управление на МПС от подкатегория С1, тестовите съдържат 15 изпитни въпроси само от модула “Общо устройство на МПС”, като общият брой на точките е 32. Въпросите се определят съгласно разпределението в Таблица 3. Изпитът се счита за успешно положен, когато от правилните отговори на изпитните въпроси кандидатът има не по-малко от 28 точки. За решаване на изпитния тест се предоставят 20 минути.

2.2.3. Тестовите за провеждане на теоретичните изпити за придобиване на правоспособност за управление на МПС от подкатегория С1 съдържат 15 изпитни въпроси само от модула “Превоз на товари”, като общият брой на точките е 32. Въпросите се определят съгласно разпределението в Таблица 2. Изпитът се счита за успешно положен, когато от правилните отговори на изпитните въпроси кандидатът има не по-малко от 28 точки. За решаване на изпитния тест се предоставят 20 минути.

Таблица 2 - Превоз на товари

№	ТЕМА	брой въпроси
1.	Правилата относно работното време на екипажите на превозните средства извършващи превоз на товари и използването на тахографите.	4
2.	Правилата отнасящи се до превоза на товари; документи изисквани при превоз на товари на територията на страната и при международен превоз.	3
3.	Факторите свързани с вида на товара на превозното средство, които оказват влияние върху безопасността на движението. Съоразения за товарене и разтоварване	2
4.	Договори за превоз на товари.	3
5.	Изисквания към МПС във връзка с превоза. Обхват на видимостта в зависимост от габаритите.	2
6.	Поведение при ПТП и знания за мерките, които трябва да се предприемат във връзка с вида и характера на превозвания товар. Предпазни мерки при свалянето на колелата.	1
	Общ брой:	15

Таблица 3 - Общо устройство на МПС

№	ТЕМА	брой въпроси
1.	Основни агрегати, възли и уредби на автомобила (разпознаване, наименование, предназначение).	1
2.	Проверка на състоянието на охладителната уредба.	1
3.	Проверка състоянието на мазилна уредба.	1
4.	Проверка състоянието на горивната уредба.	1
5.	Проверка състоянието на кормилната уредба.	1
6.	Проверка състоянието на спирачната уредба.	2
7.	Проверка на електрообзавеждането на автомобила.	1
8.	Проверка на състоянието на осветителната и сигналната уредба.	1
9.	Проверка на състоянието на отделните механизми от силовото предаване на автомобила.	1
10.	Проверка състоянието на окачването.	1
11.	Проверка състоянието на колелата и гумите.	2
12.	Да познава някои основни правила по техника на безопасност, свързани с поддръжането и експлоатацията на автомобила и да ги прилага.	1
13.	Да описва и познава тези агрегати, възли и уредби на автомобила, които представляват опасност за човека и околната среда.	1
	Общ брой:	15

2.3. Съдържание на теоретичните изпити за категория D и подкатегория D1

Тестовите за провеждане на теоретичните изпити за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория D и подкатегория D1 съдържат изпитни въпроси по модула “Превоз на пътници”. Всеки тест съдържа 15 изпитни въпроса, като общият брой на точките е 32. Въпросите се определят съгласно разпределението в таблица 4. Изпитът се счита за успешно положен, когато от правилните отговори на изпитните въпроси кандидатът има не по-малко от 28 точки. За решаване на изпитния тест се предоставят 20 минути.

Таблица 4 - Превоз на пътници

№	ТЕМА	брой въпроси
1.	Правилата, отнасящи се до превоза на пътници. Документи изисквани при превоз на пътници на територията на страната и при международен превоз.	6
2.	Транспортни схеми. Видове автобусни превози.	3
3.	Договор за превоз на пътници.	3
4.	Изисквания към МПС във връзка с превоза.	2
5.	Поведение при ПТП и знания за мерките, които трябва да се предприемат във връзка с превозваните пътници.	1
Общ брой на въпросите:		15

2.4. Съдържание на теоретичните изпити за категории C+E и D+E

Тестовите за провеждане на теоретичните изпити на кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категории C+E и D+E съдържат 15 въпроса от модула “Ремаркета и системи за прикачване”, като общият брой на точките е съответно 32 и 29. Въпросите се определят съгласно разпределението в таблица 5. Изпитът се счита за успешно положен, когато от правилните отговори на изпитните въпроси кандидатът има не по-малко от 28 точки за категория C+E и 26 точки за категория D+E. За решаване на изпитния тест се предоставят 20 минути.

Таблица 5 - “Ремаркета и системи за прикачване”

№	ТЕМА	брой въпроси
1.	Основните видове теглещи МПС /влекачи/, тяхното наименование и предназначение.	2
2.	Основните видове ремаркета, тяхното наименование и предназначение	2
3.	Системите за прикачване, тяхното наименование и предназначение.	4
4.	Извършване на задължителни ежедневни прегледи и основни операции, за да се поддържа технически изправен състав.	3
5.	Основни правила по техника на безопасност.	4
Общ брой на въпросите:		15

3. Форма на изпитните тестове на хартиен носител

3.1. Тестовите за провеждане на теоретичните изпити на кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС имат формата показана на фиг.1.

ИЗПИТЕН ТЕСТ		УКАЗАНИЯ ЗА РАБОТА	
ЗА КАТЕГОРИИ		1. Прочетете внимателно всеки въпрос.	
№		2. Отбележете верния според Вас отговор в квадратчето пред него по показания начин. ☒	
ЛИСТ		3. Не правете корекции на верните отговори, не повтаряйте и не убеждавайте. Не поставяйте други отбелжавания върху изпитния лист.	
		4. В горния десен ъгъл на полето на всеки въпрос в посочен номерът на въпроса, а под него броят точки и броят на верните отговори.	
☐			4 т.
☐			5 т.
☐			6 т.
☐			7 т.
			8 т.
			9 т.
			10 т.
			11 т.
			12 т.
			13 т.
			14 т.
			15 т.

фиг. 1.

3.1.1. Тестовите за провеждане на изпитите за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категории „М”, „А”, „В”, „Ткт”, „Ттб” и „Ттм” и подкатегиите „А1” и „В1” съдържат 45 полета за изпитните въпроси, разположени на три листа (6 страници) – изпитен лист 1, изпитен лист 2 и изпитен лист 3.

3.1.2 Размерът на изпитните листа е не по-малък от формат А4.

3.1.3. На първата страница на изпитен лист 1 са дадени и указания за решаване на изпитния тест.

3.1.4 На втората страница на изпитен лист 3 има полета за 3 групи въпроси специфични за различните категории. Те са на фон, различен от фона на основната част, като:

- полета 38 и 39 са предназначени за специфичните за категории „Ткт” и „В”, и подкатегория „В1” въпроси;

- полета 40, 41 и 42 са предназначени за специфичните за категории „А” и „В”, и подкатегории „А1” и „В1” въпроси;

- полета 43, 44 и 45 са предназначени за специфичните за категория „В” и подкатегория „В1” въпроси.” (фиг. 2).

The diagram illustrates the layout of a test sheet with two columns of question fields. The left column is divided into three horizontal sections: a top pink section for categories 'Ткт, В1, В' (questions 38, 39), a middle yellow section for categories 'А1, А, В1, В' (questions 40, 41, 42), and a bottom light blue section for category 'В1, В' (questions 43, 44, 45). The right column is divided into three horizontal sections: a top pink section for category 'В' (questions 38, 39), a middle light blue section for category 'В' (questions 43, 44), and a bottom light blue section for category 'В' (questions 44, 45). Each question field is represented by a small square icon with a number and a 'т.' (question) label.

фиг. 2

3.2. Тестовите за провеждане на теоретичните изпити на кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категориите „С”, „D”, „С+Е” и „D+Е” и подкатегиите „С1” и „D1” имат формата показана на фиг.1, като в зависимост от броя на въпросите в теста, съдържат един или два листа.

ЧАСТ II. ПРАКТИЧЕСКИ ИЗПИТИ

1. Общи положения

Практическите изпити се състоят в управление на МПС на учебна площадка и/или на пътища в населено място. По време на практическите изпити трябва да бъдат проверени:

- уменията за техническа проверка на превозното средство във връзка с безопасността на движението и подготовката преди потегляне;
- уменията за маневриране с превозното средство;
- поведението при движение по път в населено място.

2. Съдържание и оценяване на практическите изпити

2.1. Съдържание и оценяване на практическите изпити за категория “А” и подкатегория “А1”

2.1.1 Изпитите се провеждат на учебна площадка и по пътища в населено място по маршрути, определени от председателите на изпитни комисии.

2.1.2. Изпитваният се явява на практическия изпит с предпазна екипировка - защитна каска и ръкавици.

2.1.3. По време на практическия изпит се проверяват уменията за техническа проверка на мотоциклета във връзка с безопасността на движението (проверяват се произволно избрани елементи) и подготовката на водача преди потегляне:

- проверка на състоянието на гумите, кормилната уредба, спирачната уредба, нивото на маслото /при възможност/, светлините, пътепоказателите /когато има такива/, звуковият сигнал;
- поставяне на защитното оборудване - защитна каска, ръкавици, защитно облекло /при възможност/.

2.1.4. При практическия изпит на учебна площадка, кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория “А” и подкатегория “А1” трябва да изпълнят 5 елемента.

2.1.5. При разполагането на елементите се изхожда от особеностите на площадката и възможностите за наблюдение от страна на комисията. Учебната площадка трябва да бъде с твърдо покритие. Върху една и съща площ може да се разполагат повече от един елементи.

2.1.6. Елементите се обозначават с конуси, поставени на местата, определени в съответната схемата. Размерите на конусите са съгласно изискванията на чл.13, ал. 2 от Наредба № 16 от 23 юли 2001 г. за временната организация на движението при извършване на строителство и ремонт по пътищата и улиците (обн., ДВ, бр. 72 от 2001 г.). Височината на ограничителните колчета на вратичките е 1 м. Начупените линии, с които се обозначават началото и края на площта (границите) за изпълнение на упражнения 3 и 4, обозначени в съответните схеми на елементите, се очертават върху площадката с бяла или жълта боя.

2.1.7. Изпитваните задължително изпълняват всички елементи по време на изпита.

2.1.8. Когато изпитваният е допуснал грешка - докоснал или съборил колче/конус, не е спрял в ограниченото поле за спиране, не е достигнал необходимата скорост, пропуснал е вратичка, не е преминал по предварително указаната траектория, не е използвал при движение необходимата предавка, докоснал е земята с крака /когато изрично и указано, че не трябва/, елементът се счита за неизпълнен.

2.1.9. Когато изпитваният е допуснал грешка по т. 2.1.8, се допуска повторно изпълнение на елемента. При правилно изпълнение от втория опит, елементът се счита за изпълнен.

2.1.10. Практическият изпит на учебна площадка не се провежда при дъжд, снеговалеж и при заледена настилка.“

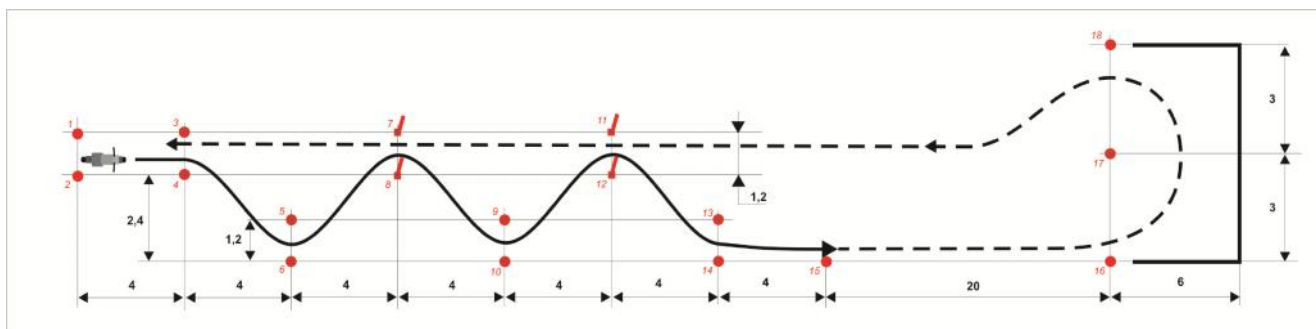
Елемент 1

Владеене на мотоциклета без помощта на двигателя - Установяване на мотоциклета върху и освобождаване от стойката му и придвижване без помощта на двигателя.

- начало от площта ограничена с конуси 1, 2, 3 и 4 – задната гума е пред линията означена с конуси 1 и 2;
- полукръг наляво - заобикаляне на конусите 5 и 6;

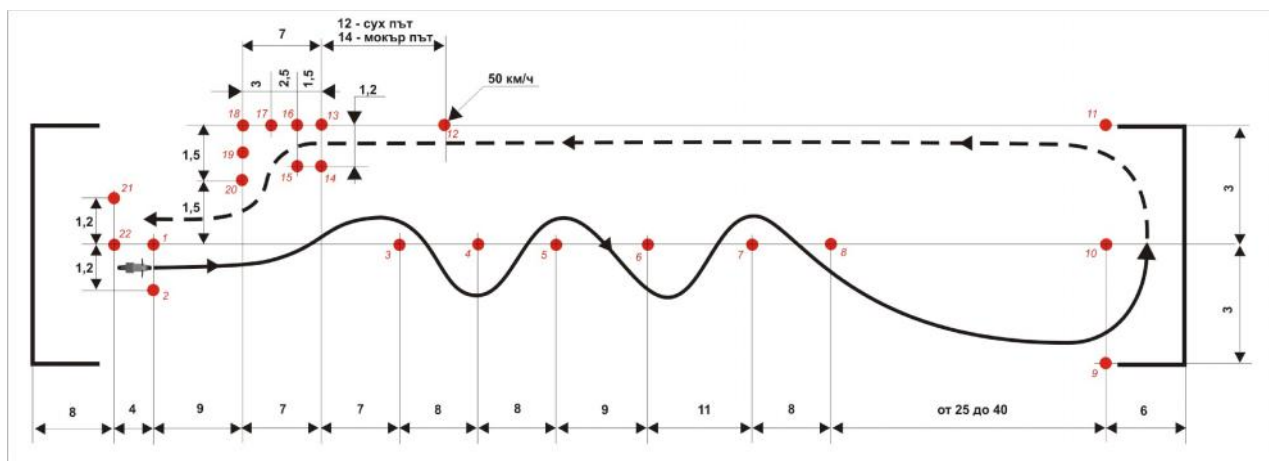
- преминаване през вратичките сигнализирани с колчетата 11 и 12 и с колчета 7 и 8;
- спиране в площта ограничена с конуси 1, 2, 3 и 4.

Елемент 4

Избягване на “препятствие” - Извършване на най-малко две маневри с висока скорост, от които една на втора или трета предавка със скорост най-малко 30 км/час и една маневра за избягване на препятствие със скорост най-малко 50 км/час:

- начало – предната гума на мотоциклета е пред линията означена от конуси 1 и 2.
- последователно заобикаляне на конуси 3, 4, 5, 6, 7 и 8 - слалом със скорост минимум 30 км/час;
- полукръг наляво - заобикаляне на конус 10, като упражнението се изпълнява в площта, ограничена с конуси 9, 10 и 11 и начупената линия, с която е обозначена границата на площта за изпълнение на упражнението;
- ускоряване и преминаване покрай конус 12 със скорост не по-малка от 50 км/ч;
- намаляване на скоростта и преминаване през препятствието ограничено с конуси 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19 и 20 на трета предавка;
- спиране пред линията означена с конуси 21 и 22.

След линията определена за спиране (линията означена с конуси 21 и 22) трябва да е осигурена зона за безопасност с дължина не по-малка от 8 м.

Когато кандидатът при първия опит не е достигнал определената в упражнението скорост, може да направи втори опит, ако желае, като при успешен втори опит, упражнението се счита за изпълнено.”

Елемент 5

Аварийно спиране - аварийно спиране при минимална скорост 50 км/час. Това упражнение не трябва да се изпълнява при заледена настилка.

- начало – предната гума на мотоциклета е пред линията означена с конуси 1 и 2;

- ускоряване и преминаване през линията означена с конуси 3 и 4 със скорост не по-малка от 50 км/ч;
- бързо намаляване на скоростта и аварийно спиране на 3-та предавка (минимум) в площта ограничена с конуси 5, 6, 7 и 8.

При суха настилка дължината на спирачния път е не повече от 22 м, а при мокра настилка не повече от 27 м.

След крайната линия на площта определена за спиране (линията означена с конуси 7 и 8) трябва да е осигурена зона за безопасност с дължина не по-малка от 8 м.

Когато кандидатът при първия опит не е достигнал определената в упражнението скорост, може да направи втори опит, ако желае, като при успешен втори опит, упражнението се счита за изпълнено.

2.1.9. Изпитът започва с изпълнението на елемент № 1 като упражненията се изпълняват във възходящ ред по номерацията на елементите.

2.1.10. Изпитът се счита за успешно положен, когато кандидатът е получил положителна оценка за изпълнението на всички упражнения.

2.1.11. В случаите, когато изпитваният или мотоциклетът паднат, изпитът се прекратява и се поставя оценка “НЕ”.

2.1.12. За всеки кандидат времето за управление на МПС на път в населено място за категория А и подкатегория А1 е не по-малко от 25 минути.

Мотоциклетът и автомобилът, който следва кандидата по време на изпита, трябва да са обозначени с опознавателни знаци съгласно чл. 8 от Наредба № 37.

Кандидатът е със светлоотразителна жилетка, на гърба на която е изобразена буквата "У" с черен цвят и размери не по-малки от 160 мм широчина и 200 мм височина.

По време на управлението по път в населено място, председателят своевременно уведомява кандидата, за промяна на посоката на движение в следващото кръстовище.

Допуска се председателят на изпитната комисия да задава предварително крайната цел на маршрута, като фиксира улиците, по които трябва да се стигне до тази цел. В този случай председателят може да припомня на изпитвания маршрута на движение и местата на завиване.

Председателят на комисията дава указания на изпитвания чрез устройство за гласова връзка. Устройствата за комуникация се осигуряват от учебния център представил кандидата на изпит.

2.1.13. При практическия изпит по път в населено място се проверява поведението на кандидата:

- при потегляне - напускане мястото на паркиране след спиране на платното за движение или извън него;
- при движение по права – разминаване, включително, разминаване в ограничени пространства;
- при движение в завой;
- на кръстовище – приближаване и преминаване през него;
- при промяна посоката на движение – завиване наляво или надясно, преминаване в съседна пътна лента;

- при изпреварване и заобикаляне на препятствия или паркирали автомобили;
- при изкачване или спускане по наклон;
- вземане на необходимите предпазни мерки при слизане от превозното средство.
- за включване/излизане от автомагистрала (ако има такива) - включване в движението от лентата за ускоряване; напускане от лентата за забавяне на скоростта;
- за безопасно преминаване през кръстовища с кръгово движение, жп прелези, трамвайни/автобусни спирки, пешеходни пътеки, изкачване и спускане по наклони и тунел (ако има такива).

2.1.13. При оценяването на практическия изпит се отбелязват два вида грешки – основни и второстепенни. За основни грешки се считат неправилни действия, породени от липсата на знания и умения, заложиени в изискванията към водачите на МПС от съответната категория. За второстепенни грешки се считат правилни, но неточни действия, породени от недостатъчната тренираност на изпитвания.

За всяка допусната основна грешка се начисляват по 3 наказателни точки, а за всяка второстепенна – по 1 наказателна точка.

Оценка “ДА” се поставя на изпитван, получил не повече от 9 наказателни точки, като не повече от 6 са от основни грешки.

Изпитът се прекратява преди изтичане на определеното време и се поставят 10 наказателни точки в следните случаи:

- когато изпитваният навлезе при забраняващ сигнал на светофар или регулировчик;
- когато изпитваният навлезе срещу движението на пътен възел или път с еднопосочно движение;
- когато изпитваният не спре при наличието на пътен знак Б2;
- за предотвратяване на действия на изпитвания, които са опасни за другите участници в движението (разпореждане за конкретно действие или насочване на вниманието);
- при допускане на ПТП.

2.2. Съдържание и оценяване на практическия изпит за категория “Ткт”

2.2.1. По време на практическия изпит се проверяват уменията за техническа проверка на превозното средство във връзка с безопасността на движението (проверяват се произволно избрани елементи) и подготовката на водача преди потегляне:

- проверка състоянието на гумите, кормилната уредба, спирачната уредба, нивото на течностите (спирачна течност, при хидравлична спирачна уредба), масло, охладителна течност, течността на стъклоумивателното устройство (когато има такива), светлините, пътепоказателите и звуковият сигнал;
- регулиране на седалката за правилно седящо положение (когато конструкцията позволява);
- нагласяване на огледалата за виждане назад;
- откачване и закачване на тракторно ремарке и на съединенията на спирачната уредба и на осветлението и сигнализацията на ремаркетото;
- проверка състоянието на спирачната уредба и на осветлението и сигнализацията на ремаркетото.

2.2.2. Практическият изпит на кандидатите за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория Ткт се провежда само на учебна площадка. Изпитваният трябва да изпълни 5 елемента.

2.2.3. Височината на ограничителните колчета в началото и края на елементите е 1 м, а на останалите – 0,40 м. Разстоянието между колчетата е 1 м, а при необходимост и по-малко.

2.2.4. При разполагането на елементите се изхожда от особеностите на площадката, вида на колесния трактор и възможностите за наблюдение от страна на комисията.

2.2.5. Изпълнението на елементите се извършва индивидуално (по време на изпита изпитваният трябва да бъде сам в колесния трактор). Изпитваният започва изпълнението на елементите след като получи указание от председателя на изпитната комисия.

Когато изпитваният е допуснал грешка или е докоснал или съборил колче, или е настъпил или пресякъл линия, елемент се счита за неизпълнен.

2.2.6. Изпитът започва с изпълнението на елемент № 1 и завършва с изпълнението на елемент № 5.

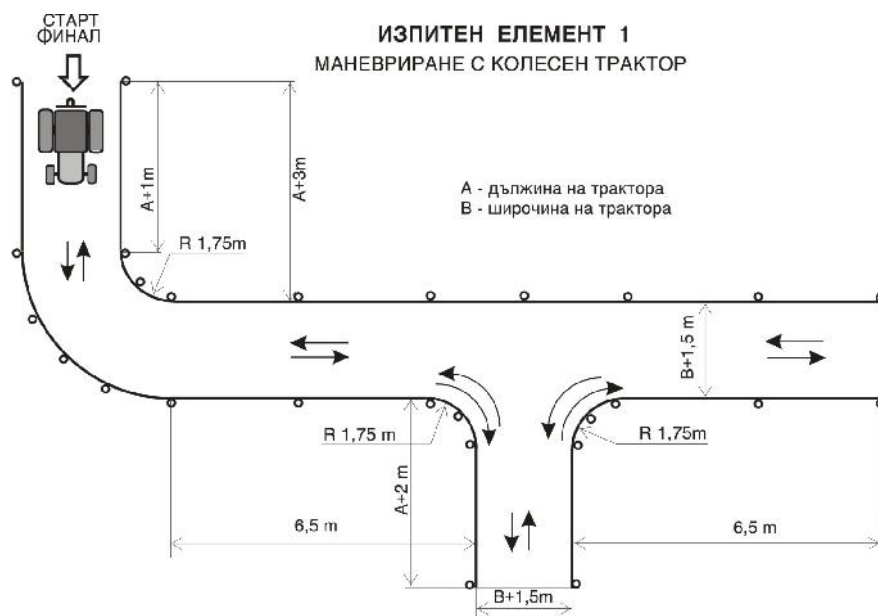
2.2.7. Практическият изпит за категория “Ткт” се провежда на два етапа.

2.2.8. Първи етап

2.2.8.1. Маневриране в очертан проход (изпълнение на елемент 1).

■ Елемент 1

Кандидатът трябва да потегли с трактора и да извърши обозначените на схемата маневри, както следва: при движение напред - завиване наляво, завиване надясно, влизане в гараж; с движение назад - излизане от гаража и завиване на ляво; спиране на определено място; движение напред - завиване наляво и влизане в гараж; движение назад - излизане от гараж, завиване надясно, завиване наляво и спиране на определено място.

След спиране габаритите на трактора трябва да са в очертанятията на площта за спиране.

Не се допуска корекция на посоката на движение след започване на маневра.

Изпитваният придвижва трактора, чрез движение назад до мястото за прикачване на ремаркетото. Слиза от трактора, прикачва ремаркетото и свързва всички необходими връзки за светлините и спирачките. Връща се в трактора и извършва проверка на спирачките и светлините. С това изпълнението на този елемент завършва. Пропуски на изпитвания в извършването на горните действия се считат за грешки.

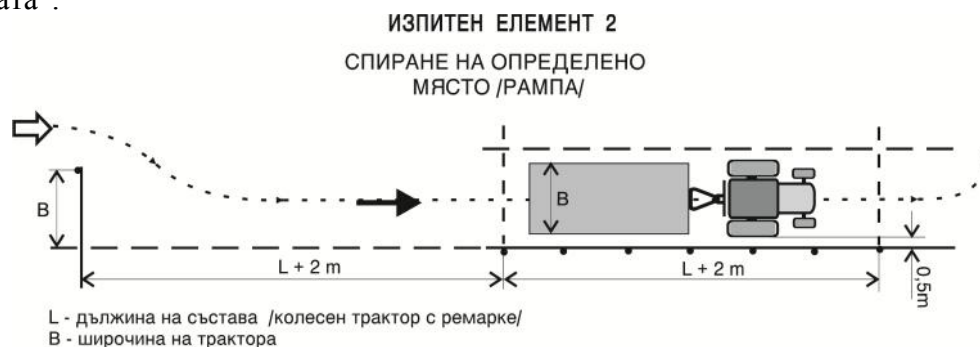
2.2.8.2. Изпитван, допуснал грешка на елемент 1, не се допуска до изпълнение на елементи 2, 3, 4 и 5 и получава оценка “НЕ”.

2.2.9. Втори етап

2.2.9.1 Движение с колесен трактор и прикачено към него ремарке през четири очертани и изградени препятствия (изпълнение на елементи 2, 3, 4 и 5 с колесен трактор с прикачено ремарке).

■ Елемент 2

Тракторът с прикаченото ремарке преминават така, че поставеният единичен жалон остава от дясната им страна и след спирането композицията трябва да е в очертанятията на “рампата”.

За грешка се счита:

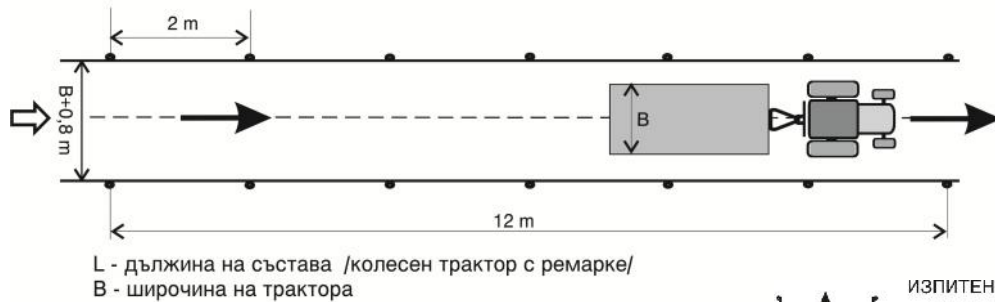
1. Спиране така, че габаритите на трактора или ремаркетото да са извън прекъснатите линии.
2. Спиране на разстояние по-голямо от 0,5 м от колчетата, очертаващи “рампата”.

■ Елемент 3

Тракторът с прикаченото ремарке трябва да преминат изцяло през тунела на преден ход.

ИЗПИТЕН ЕЛЕМЕНТ 3

ПРЕМИНАВАНЕ ПРЕЗ
ОГРАНИЧЕН ПРОХОД

■ Елемент 4

Тракторът с прикаченото ремарке извършват десен завой на преден ход в очертаното платно за движение.

ИЗПИТЕН ЕЛЕМЕНТ 4
ЗАВОЙ НАДЯСНО

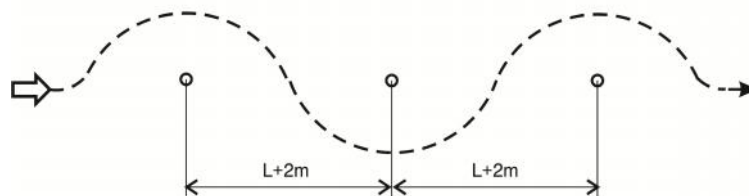

■ Елемент 5

Тракторът с прикаченото ремарке преминават между колчетата на преден ход по указаната на схемата траектория.

ИЗПИТЕН ЕЛЕМЕНТ 5

ДВИЖЕНИЕ ПО КРИВА

L - дължина на състава /колесен трактор с ремарке/

2.2.9.2. При допускане на грешка в изпълнението на един от елементите изпитваният получава оценка “НЕ”.

2.3. Съдържание и оценяване на практическия изпит за категории “B+E”, “C+E” и “D+E” и подкатегории “C1+E” и “D1+E”

2.3.1. Изпитите се провеждат на учебна площадка и по пътища в населено място по маршрути, определени от председателите на изпитни комисии.

Учебната площадка трябва да бъде с твърдо покритие.

Преди започване на изпита на учебна площадка, се изтегля жребий за това дали от лявата или от дясната лента ще започва изпълнението на упражнението.

По време на управлението по път в населено място, председателят своевременно уведомява кандидата, когато изпитния маршрут предвижда промяна на посоката на движение в следващото кръстовище.

Допуска се председателят на изпитната комисия да задава предварително крайната цел на маршрута, като фиксира улиците, по които трябва да се стигне до тази цел. В този случай председателят може да припомня на изпитвания маршрута на движение и местата на завиване.

За всеки кандидат времето за управление на МПС на път в населено място за категория В+Е е не по-малко от 25 минути, а за категориите С+Е и D+Е и подкатегиите С1+Е и D1+Е - не по-малко от 45 минути.

2.3.2. Практически изпит за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория "В+Е".

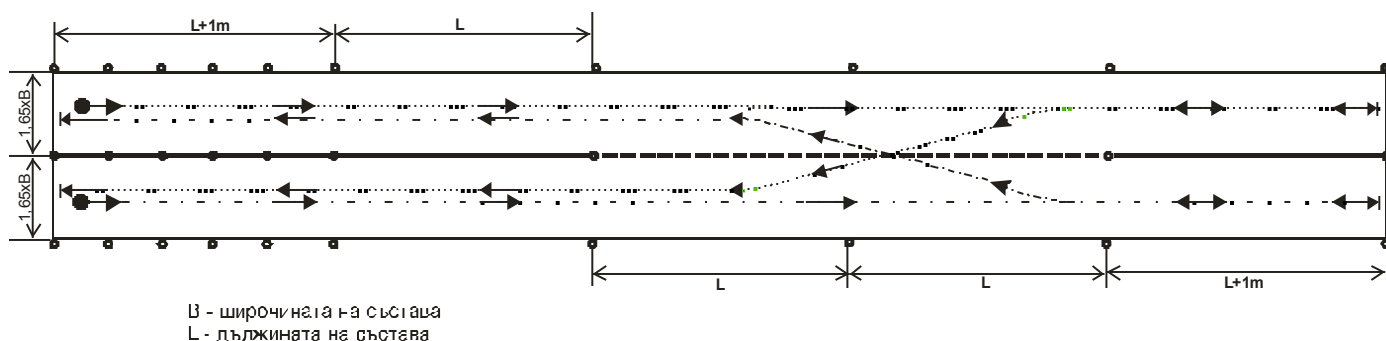
2.3.2.1. По време на изпита се проверяват уменията за техническа проверка на превозното средство във връзка с безопасността на движението (проверяват се произволно избрани елементи) и подготовката на водача преди потегляне:

- регулиране на седалката за правилно седящо положение;
- нагласяване на огледалата за виждане назад и облегалките за глава /ако има такива/ и поставяне на обезопасителните коланите;
- проверка дали всички врати са затворени;
- проверка състоянието на гумите, кормилната уредба /свободния ход на волана/, спирачната уредба /свободния ход на спирачния педал/, нивото на течностите /спирачна течност, масло, охладителна течност /при възможност/, течността на стъклоумивателното устройство/, светлините, пътепоказателите и звуковият сигнал;
- проверка на каросерията, затварянето и заключването на вратите /капаците/ на ремаркетото, устройството за натоварване и разтоварване, укрепването и осигуряването на товара;
- проверка състоянието на теглително-прикачното устройство;
- проверка състоянието на спирачната уредба и на електрообзавеждането на ремаркетото.

2.3.2.2. По време на изпита кандидатът трябва да изпълни 3 упражнения на учебна площадка.

Когато изпитваният е допуснал грешка или и докоснал или съборил колче или конус, или е настъпил или пресякъл линия, елемент се счита за неизпълнен.

ИЗПИТНИ ЕЛЕМЕНТИ ЗА МПС КАТЕГОРИИ "В+Е, С+Е, D+Е И ПОДКАТЕГОРИИ С1+Е, D1+Е"

За съчленено превозно средство широчината на лентата е 2xВ

В широчината на състава влизат всички части на превозното средство включително всички странично издадени неподвижно закрепени части (главини на колелата, дръжки на вратите, брони и др.), с изключение на огледала за виждане назад, страничните габаритни светлини, прибиращи се стъпала и еластичните калници (виж БДС ISO 612).

- Упражнение 1 - прикачване на ремаркетото

Изпитваният придвижва назад автомобила на необходимото разстояние за прикачване на ремаркетото. Излиза от автомобила, прикачва ремаркетото (допуска се помощ от следващият по реда за изпит кандидат) и всички необходими съединения за светлинната сигнализация и спирачната уредба на ремаркетото. Следващият по ред изпитван помага за проверка на светлините.

За грешки се смятат пропуски на изпитвания в извършването на горните действия.

▪ Упражнение 2 - спиране на определено място

Движение напред по права и спиране пред „стоп-линия”.

За грешка се счита спирането на повече от 0,5 метра преди “стоп-линията”, подминаването на “стоп-линията” или застъпването на ограничителните линии.

▪ Упражнение 3 - движение назад и паркиране в гараж

След завършването на упражнение 2, съставът с движение назад се насочва към очертаната гараж.

След влизане в гаража, изпитваният изключва двигателя на автомобила, слиза от него, разкачва ремаркетото, връща се в автомобила, запалва го и го изтегля на една дължина напред.

За грешка се счита събарянето на жалона или излизането извън ограничителните линии.

2.3.2.3. При допускането на една грешка, на което и да е упражнение изпитваният получава оценка “НЕ”. По време на изпълнението се допуска една корекция на посоката.

2.3.2.4. При разполагането на елемента се изхожда от особеностите на площадката, вида на МПС и възможностите за наблюдение от страна на комисията. Допуска се отклонение 2% от дължината на очертаната и обозначаната площ.

2.3.2.5. Изпитът започва с изпълнението на упражнение № 1 и завършва с изпълнението на упражнение № 3. Изпълнението им е в последователността определена от тяхната номерация.

2.3.2.6. Местата, които на схемата са обозначени с кръгчета се сигнализират с конуси или колчета.

2.3.2.7. По време на изпълнение на упражненията изпитваният трябва да бъде сам в автомобила.

2.3.2.8. При практическия изпит по път в населено място се проверява поведението на кандидата:

- при потегляне за напускане мястото на паркиране и след спиране на платното за движение;
- при излизане от платното за движение;
- при движение по прав път с разминаване, включително, разминаване в стеснени участъци от пътя;
- при движение в завой;
- на кръстовище – приближаване и преминаване през него /при пресичане и вливане/;
- при промяна посоката на движение – завиване наляво или надясно, преминаване в съседна пътна лента;
- при навлизане и напускане на автомагистрала /автомобилен път/ - използване на лентата за ускоряване и лентата за забавяне /при възможност/;
- при изпреварване и заобикаляне на препятствия или паркирали автомобили;
- при преминаване през кръстовище с кръгово движение, железопътен прелез, пешеходна пътека, покрай спирка на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници – ако има такива;
- при изкачване или спускане по наклон;
- за вземане на необходимите предпазни мерки при слизане от превозното средство.

2.3.2.9. При оценяването на практическия изпит по път в населено място се отбелязват два вида грешки – основни и второстепенни. За основни грешки се считат неправилни действия, породени от липсата на знания и умения, заложи в изискванията към водачите на МПС от съответната категория. За второстепенни грешки се считат правилни, но неточни действия, породени от недостатъчната тренираност на изпитвания.

За всяка допусната основна грешка се начисляват по 3 наказателни точки, а за всяка второстепенна – по 1 наказателна точка.

Оценка “ДА” се поставя на изпитван, получил не повече от 9 наказателни точки, като не повече от 6 са от основни грешки.

Изпитът се прекратява и се поставят 10 наказателни точки в следните случаи:

- когато изпитваният навлезе при забраняващ сигнал на светофар или регулировчик;
- когато изпитваният навлезе срещу движението на пътен възел или път с еднопосочно движение;
- когато изпитваният не спре при наличието на пътен знак Б2;
- при намеса на комисията за предотвратяване на действия на изпитвания, които са опасни за другите участници в движението;
- при допускане на ПТП.

2.3.3. Практически изпит за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория “С+Е” и подкатегория “С1+Е”

2.3.3.1. По време на изпита за придобиване на правоспособност за категория “С+Е” и подкатегория “С1+Е” трябва да бъдат проверени уменията за техническа проверка на превозното средство във връзка с безопасността на движението (проверяват се произволно избрани елементи) и подготовката на водача преди потегляне:

- проверка състоянието на гумите, кормилната уредба, спирачната уредба, нивото на течностите /спирачна течност, масло, охладителна течност, течността на стъклоумивателното устройство/, светлините, пътепоказателите и звуковият сигнал;
- проверка изправността на сервоусилвателя на кормилното управление;
- проверка състоянието на колелата, калоуловителите,
- проверка на предното и страничните стъкла на автомобила,
- проверка на стъклочистачките;
- регулиране на седалката за правилно седящо положение;
- нагласяване на огледалата за виждане назад, коланите и облегалките за глава /ако има такива/;
- проверка на контролните лампи и уреди на арматурното табло;
- проверка на работата с тахографа /когато има такъв/;
- разчитане на пътна карта; изготвяне на маршрут; използване на електронните системи за навигация /при възможност/;
- проверка на свързаните с безопасността фактори във връзка с натоварването на МПС – състоянието на шасито, затварянето и заключването на вратите на товарното помещение, устройството за натоварване, укрепването и осигуряването на товара.
- проверка състоянието на теглително-прикачното устройство;
- проверка състоянието на спирачната уредба на ремаркетото;
- проверка състоянието на ходовата част на ремаркетото;
- проверка състоянието на електрообзавеждането на ремаркетото.

2.3.3.2. По време на изпита кандидатът трябва да изпълни 3 упражнения на учебна площадка съгласно т.2.3.2.2.

2.3.3.3. При практическия изпит по път в населено място се проверява поведението на кандидата:

- при потегляне за напускане мястото на паркиране и след спиране на платното за движение;
- при излизане от платното за движение;
- при движение по прав път с разминаване, включително разминаване в стеснени участъци от пътя;
- при движение в завой;
- на кръстовище – приближаване и преминаване през него /при пресичане и вливане/;
- при промяна посоката на движение – завиване наляво или надясно, преминаване в съседна пътна лента;

- при навлизане и напускане на автомагистрала /автомобилен път/ - използване на лентата за ускоряване и лентата за забавяне /при възможност/;
- при изпреварване и заобикаляне на препятствия или паркирали автомобили;
- при преминаване през кръстовище с кръгово движение, железопътен прелез, пешеходна пътека, покрай спирка на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници – ако има такива;
- при изкачване или спускане по наклон;
- за вземане на необходимите предпазни мерки при слизване от превозното средство.

2.3.3.4. Оценяването на практическия изпит по път в населено място място е съгласно т. 2.3.2.9.

2.3.4. Практически изпит за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория “D+E” и подкатегория “D1+E”

2.3.4.1. По време на изпита за придобиване на правоспособност за категория “D+E” и подкатегория “D1+E” трябва да бъдат проверени уменията за техническа проверка на превозното средство във връзка с безопасността на движението (проверяват се произволно избрани елементи) и подготовката на водача преди потегляне:

- проверка състоянието на гумите, колелата, калоуловителите, кормилната уредба, спирачната уредба, нивото на течностите /спирачна течност, масло, охладителна течност, течността на стъклоумивателното устройство/, светлините, пътепоказателите и звуковият сигнал;
- проверка изправността на сервоусилвателя на управлението; проверка състоянието на предното и страничните стъкла на автомобила, и на стъклочистачките;
- регулиране на седалката за правилно седящо положение;
- нагласяване на огледалата за виждане назад, коланите и облегалките за глава /ако има такива/;
- проверка на контролните лампи и уреди на арматурното табло;
- проверка на работата с тахографа /когато има такъв/;
- разчитане на пътна карта; изготвяне на маршрут; използване на електронните системи за навигация /при възможност/;
- проверка на вратите за слизване и качване на пътници, аварийните изходи, пожарогасителите, оборудването свързано с оказване долекарска помощ на пострадалите.
- проверка състоянието на теглително-прикачното устройство устройство;
- проверка състоянието на спирачната уредба на ремаркетото;
- проверка състоянието на ходовата част на ремаркетото;
- проверка състоянието на електрообзавеждането на ремаркетото.

2.3.4.2. По време на изпита кандидатът трябва да изпълни 3 упражнения на учебна площадка съгласно т.2.3.2.2.

По време на изпита се проверява поведението на кандидата:

- при потегляне за напускане мястото на паркиране и след спиране на платното за движение;
- при излизане от платното за движение;
- при движение по прав път с разминаване, включително разминаване в стеснени участъци от пътя;
- при движение в завой;
- на кръстовище – приближаване и преминаване през него /при пресичане и вливане/;
- при промяна посоката на движение – завиване наляво или надясно, преминаване в съседна пътна лента;
- при навлизане и напускане на автомагистрала /автомобилен път/ - използване на лентата за ускоряване и лентата за забавяне /при възможност/;
- при изпреварване и заобикаляне на препятствия или паркирали автомобили;

- при преминаване през кръстовище с кръгово движение, железопътен прелез, пешеходна пътека, покрай спирка на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници – ако има такива;
  - при изкачване или спускане по наклон;
  - за вземане на необходимите предпазни мерки при слизане от превозното средство.
- 2.3.4.3. Оценяването на практическия изпит по път в населено място е съгласно т. 2.3.2.9.

2.4. Съдържание на практическия изпит за категории “B”, “C”, “D”, “Ттб” и “Ттм” и подкатегории “B1”, “C1” и “D1”.

2.4.1. Изпитите се провеждат по пътища в населено място по маршрути, определени от председателите на изпитни комисии.

По време на управлението по път в населено място, председателят своевременно уведомява кандидата, когато изпитния маршрут предвижда промяна на посоката на движение в следващото кръстовище.

За всеки кандидат времето за управление на МПС на път в населено място за категории “B”, “Ттб” и “Ттм” и подкатегория B1 е не по-малко от 25 минути, а за категориите C и D и подкатегориите C1 и D1 - не по-малко от 45 минути.

2.4.2. Практически изпит за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория “B” и подкатегория “B1”

2.4.2.1. По време на изпита за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория “B” и подкатегория “B1” се проверяват уменията за техническа проверка на превозното средство във връзка с безопасността на движението (проверяват се произволно избрани елементи) и подготовката на водача преди потегляне:

- проверка състоянието на гумите /наранявания, износване на протектора и налягане - визуална/;
- кормилната уредба /свободен ход на волана/;
- спирачната уредба /твърдост и свободен ход на спирачния педал/;
- проверка нивото на течностите /спирачна течност, масло, охладителна течност /при възможност/, течността на стъклоумивателното устройство/;
- проверка функциите на светлините, пътепоказателите и звуковият сигнал;
- регулиране на седалката за правилно седящо положение;
- нагласяване на огледалата за виждане назад и облегалките за глава /ако има такива/;
- поставяне на обезопасителните колани;
- проверка дали вратите са затворени.

2.4.2.2. По време на изпита трябва да бъдат изпълнени най-малко две от изброените упражнения, в това число едно с движение назад:

- движение назад по права линия или движение назад с отклонение наляво или надясно при спазване очертаванията на пътната лента;
- завиване в обратна посока с използване на движение напред и движение назад;
- паркиране на превозното средство и напускане на мястото за паркиране / успоредно, под ъгъл или перпендикулярно на посоката на движение, движейки се напред или назад, на хоризонтален път, при изкачване или спускане/;
- използване на спирачката за точно спиране.

2.4.2.3. По време на изпита се проверява поведението на кандидата:

- при потегляне за напускане мястото на паркиране и след спиране на платното за движение;
- при излизане от платното за движение;
- при движение по прав път с разминаване, включително разминаване в стеснени участъци от пътя;
- при движение в завой;
- на кръстовище – приближаване и преминаване през него /при пресичане и вливане/;

- при промяна посоката на движение – завиване наляво или надясно, преминаване в съседна пътна лента;
- при навлизане и напускане на автомагистрала /автомобилен път/ - използване на лентата за ускоряване и лентата за забавяне;
- при изпреварване и заобикаляне на препятствия или паркирали автомобили;
- при преминаване през кръстовище с кръгово движение, железопътен прелез, пешеходна пътека, покрай спирка на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници – ако има такива;
- при изкачване или спускане по наклон;
- за вземане на необходимите предпазни мерки при слизане от превозното средство.

2.4.2.4. При оценяването на практическия изпит се отбелязват два вида грешки – основни и второстепенни. За основни грешки се считат неправилни действия, породени от липсата на знания и умения, заложиени в изискванията към водачите на МПС от съответната категория. За второстепенни грешки се считат правилни, но неточни действия, породени от недостатъчната тренираност на изпитвания.

За всяка допусната основна грешка се начисляват по 3 наказателни точки, а за всяка второстепенна – по 1 наказателна точка.

Оценка “ДА” се поставя на изпитван, получил не повече от 9 наказателни точки, като не повече от 6 са от основни грешки.

Изпитът се прекратява преди изтичане на определеното време и се поставят 10 наказателни точки в следните случаи:

- когато изпитваният навлезе при забраняващ сигнал на светофар или регулировчик;
- когато изпитваният навлезе срещу движението на пътен възел или път с еднопосочно движение;
- когато изпитваният не спре при наличието на пътен знак Б2;
- при намеса на комисията за предотвратяване на действия на изпитвания, които са опасни за другите участници в движението;
- при допускане на ПТП.

2.4.3. Практически изпит за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория “С” и подкатегория “С1”

2.4.3.1. По време на изпита за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория “С” и подкатегория “С1” се проверяват уменията за техническа проверка на превозното средство във връзка с безопасността на движението (проверяват се произволно избрани елементи) и подготовката на водача преди потегляне:

- проверка състоянието на гумите /визуална/, кормилната уредба, спирачната уредба, нивото на течностите /спирачна течност, масло, охладителна течност, течността на стъклоумивателното устройство/, светлините, пътепоказателите и звуковият сигнал;
- проверка изправността на сервоусилвателя на спирачната уредба и управлението; проверка състоянието на колелата, калоуловителите, предното и страничните стъкла на автомобила, стъклочистачките;
- регулиране на седалката за правилно седящо положение;
- нагласяване на огледалата за виждане назад, коланите и облегалките за глава /ако има такива/;
- проверка на контролните лампи и уреди на арматурното табло;
- проверка на работата с тахографа /когато има такъв/;
- разчитане на пътна карта; изготвяне на маршрут; използване на електронните системи за навигация /при възможност/;
- проверка на свързаните с безопасността фактори във връзка с натоварването на МПС – състоянието на шасито, затварянето и заключването на вратите на товарното помещение, устройството за натоварване, укрепването и осигуряването на товара.

2.4.3.2. По време на изпита трябва да бъдат изпълнени най-малко на две упражнения, в това число едно с движение назад като:

- движение назад с отклонение наляво или надясно при спазване очертаанията на пътната лента;
- паркиране на превозното средство до импровизирана рампа /за натоварване или разтоварване/.

2.4.3.3. По време на изпита се проверява поведението на кандидата:

- при потегляне за напускане мястото на паркиране и след спиране на платното за движение;
- при излизане от платното за движение;
- при движение по прав път с разминаване, включително разминаване в стеснени участъци от пътя;
- при движение в завой;
- на кръстовище – приближаване и преминаване през него /при пресичане и вливане/;
- при промяна посоката на движение – завиване наляво или надясно, преминаване в съседна пътна лента;
- при навлизане и напускане на автомагистрала /автомобилен път/ - използване на лентата за ускоряване и лентата за забавяне /при възможност/;
- при изпреварване и заобикаляне на препятствия или паркирали автомобили;
- при преминаване през кръстовище с кръгово движение, железопътен прелез, пешеходна пътека, покрай спирка на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници – ако има такива;
- при изкачване или спускане по наклон;
- за вземане на необходимите предпазни мерки при слизане от превозното средство.

2.4.3.4. Оценяването на практическия изпит по път в населено място е съгласно т. 2.3.2.9.

2.4.4. Практически изпит за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория “D” и подкатегория “D1”

2.4.4.1. По време на изпита за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория “D” и подкатегория “D1” се проверяват уменията за техническа проверка на превозното средство във връзка с безопасността на движението (проверяват се произволно избрани елементи) и подготовката на водача преди потегляне:

- проверка състоянието на гумите, колелата, калоуловителите, кормилната уредба, спирачната уредба, нивото на течностите /спирачна течност, масло, охладителна течност, течността на стъклоумивателното устройство/, светлините, пътепоказателите и звуковият сигнал;
- проверка изправността на сервоусилвателя на управлението;
- проверка състоянието на предното и страничните стъкла на автомобила и стъклочистачките;
- регулиране на седалката за правилно седящо положение;
- нагласяване на огледалата за виждане назад, коланите и облегалките за глава /ако има такива/;
- проверка на контролните лампи и уреди на арматурното табло;
- проверка на работа с тахографа /когато има такъв/;
- разчитане на пътна карта; изготвяне на маршрут; използване на електронните системи за навигация;
- проверка на вратите за слизане и качване на пътници, аварийните изходи, пожарогасителите, оборудването свързано с оказване долекарска помощ на пострадалите.

2.4.4.2. По време на изпита трябва да бъдат изпълнени най-малко на две упражнения, в това число едно с движение назад, като:

- движение назад с отклонение наляво или надясно при спазване очертаанията на пътната лента;
- паркиране на превозното средство за безопасно слизане и качване на пътници /при възможност на автобусна спирка или автогара/.

2.4.4.3. По време на изпита се проверява поведението на кандидата:

- при потегляне за напускане мястото на паркиране и след спиране на платното за движение;
- при излизане от платното за движение;
- при движение по прав път с разминаване, включително разминаване в стеснени участъци от пътя;
- при движение в завой;
- на кръстовище – приближаване и преминаване през него /при пресичане и вливане/;
- при промяна посоката на движение – завиване наляво или надясно, преминаване в съседна пътна лента;
- при навлизане и напускане на автомагистрала /автомобилен път/ - използване на лентата за ускоряване и лентата за забавяне /при възможност/;
- при изпреварване и заобикаляне на препятствия или паркирали автомобили;
- при преминаване през кръстовище с кръгово движение, железопътен прелез, пешеходна пътека, покрай спирка на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници – ако има такива;
- при изкачване или спускане по наклон;
- за вземане на необходимите предпазни мерки при слизане от превозното средство.

2.4.4.4. Оценяването на практическия изпит по път в населено място е съгласно т. 2.3.2.9.

2.4.5. Практически изпит за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория “Ттб”

2.4.5.1. По време на изпита за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория “Ттб” се проверяват уменията за техническа проверка на превозното средство във връзка с безопасността на движението (проверяват се произволно избрани елементи) и подготовката на водача преди потегляне:

- проверка състоянието на гумите, кормилната уредба, спиращата уредба, нивото на течностите /спираща течност, течността на стъклоумивателното устройство/, светлините, пътепоказателите и звуковият сигнал.
- регулиране на седалката за правилно седящо положение;
- нагласяване на огледалата за виждане назад;
- проверка дали всички врати са затворени.

2.4.5.2. По време на практическия изпит се проверява поведението на кандидата:

- поставяне на токоприемниците към контактната мрежа;
- при потегляне за напускане мястото на паркиране и след спиране на платното за движение;
- при излизане от платното за движение;
- при движение по прав път с разминаване, включително разминаване в стеснени участъци от пътя;
- при движение в завой;
- на кръстовище – приближаване и преминаване през него /при пресичане и вливане/;
- при промяна посоката на движение – завиване наляво или надясно, преминаване в съседна пътна лента;
- при изпреварване и заобикаляне на препятствия или паркирали автомобили;
- при преминаване през кръстовище с кръгово движение, железопътен прелез, пешеходна пътека, покрай спирка на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници – ако има такива;
- при изкачване или спускане по наклон;
- за вземане на необходимите предпазни мерки при слизане от превозното средство.

2.4.5.3. Оценяването на практическия изпит по път в населено място е съгласно т. 2.3.2.9.

2.4.6. Практически изпит за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория “Ттм”

2.4.6.1. По време на изпита за придобиване на правоспособност за управление на МПС от категория "Тгм" се проверяват уменията за техническа проверка на превозното средство във връзка с безопасността на движението и подготовката на водача преди потегляне:

- нагласяване на седалката за правилно седящо положение;
- нагласяване на огледалата за виждане назад;
- проверка дали всички врати са затворени;
- проверка състоянието на уредбата за управление, спирачната уредба, светлините, пътепоказателите, звуковият сигнал;

2.4.6.2. По време на практическия изпит се проверява поведението на кандидата:

- при потегляне и напускане на депо;
- при движение по прав път с разминаване;
- при движение в завой;
- на кръстовище – приближаване и преминаване през него /при пресичане и вливане/;
- при промяна посоката на движение – завиване наляво или надясно;
- при преминаване през кръстовище с кръгово движение, железопътен прелез, пешеходна пътека, покрай спирка на превозните средства от редовните линии за обществен превоз на пътници – ако има такива;
- при изкачване или спускане по наклон;
- при преминаване през криви, изолатори, други мрежи, стрелки с ръчно и автоматично задвижване;
- преминаване през стрелки с ръчно и автоматично задвижване и изолатори.
- за вземане на необходимите предпазни мерки при слизане от превозното средство.

2.4.6.3. Оценяването на практическия изпит по път в населено място е съгласно т. 2.3.2.9. Тази методика се издава на основание чл. 33 от Наредба № 38 за условията и реда за провеждането на изпитите на кандидати за придобиване на правоспособност за управление на моторно превозно средство и реда за провеждане на проверочните изпити (обн. ДВ. бр. 42 от 2004 г., изм. ДВ. бр. 38 от 2006 г., изм. ДВ. бр. 44 от 2006 г., изм. ДВ. бр. 4 от 2008 г., изм. ДВ. бр. 97 от 2008 г., изм. ДВ. бр. 18 от 2010 г., изм. ДВ. бр. 50 от 2010 г., изм. ДВ. бр. 33 от 2011 г., изм. ДВ. бр. 80 от 2011 г.).